

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

PUT ODGOJA

EHLI SUNNETA VEL-DŽEMA'ATA

Ahmed Ferid

Treće poglavlje

Vrste potrebnog odgoja

1. Odgoj u akidi

Ispravna akida je prvo čemu se treba podučavati mladić musliman. To je selefijska akida koju su imale čestite generacije ummeta, radijallahu anhum. Allah, azze ve dželle, je učinio vjerovanje ashaba za mjerilo ispravnog vjerovanja. Stoga Uzvišeni kaže: »**Pa, ako oni budu vjerovali u ono u što vi vjerujete, na Pravom su putu;**« (El-Bekare, 137.)

Uzvišeni Gospodar je objasnio da je cilj stvaranja džina i ljudi obožavanje samo jednog boga Allaha, azze ve dželle, poznavanje Njegovih lijepih imena i svojstava savršenstva. Uzvišeni kaže: »**Džine i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju.**« (Ez-Zarijat, 56.)

Svrha i zadaća poslanika bila je pozivanje ljudi u vjerovanje i obožavanje samo jedinog Allaha, što je Allah, Veličanstveni, objasnio u slijedećem ajetu: »**Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allahu ibadet činite, a taguta se klonite!'**« (En-Nahl, 36.)

I Uzvišeni kaže: »**Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: »Nema istinskog boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!'**« (El-Enbija', 36.)

Vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je objasnio da je pravo Allaha, naspram svih ljudi, da samo Njega obožavaju i da mu nikog drugog ravnim ne smatraju. Od Mu'aza ibn Džebela, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: »Bio sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jahalici kada je rekao: '*Mu'aze, znaš li šta je Allahovo pravo nad svim ljudima i kakvo oni imaju pravo kod Allaha?*' Rekao sam mu: '*Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!'*' On reče: '*Allahovo pravo nad ljudima je da samo Njega obožavaju i da mu ravnim ne smatraju nikoga, a njihovo pravo kod Njega je da ne kazni onog ko mu ne pripíše partnera.*' Rekao sam: '*Allahov Poslaniče, hoću li time obradovati ljude?*' Reče: '*Nemoj to raditi pa da se opuste!*'«¹

Prvo što je naredeno u Allahovoj Knjizi je naredba tevhida. Allah, azze ve dželle, kaže: »**O ljudi, budite u ibadetu Gospodaru svome, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste bili bogobojazni!**« (El-Bekare, 21.)

Obaveznost tevhida u Allahovoj Knjizi ili sunnetu Njegovog Poslanika, a u sklopu drugih dužnosti, uvijek ima prvo i najvažnije mjesto.

Također, zabrana širka, u grupi drugih zabrana koje se nalaze u Allahovoj, azze ve dželle, Knjizi ili sunnetu Njegovog Poslanika, ima najveći stepen zabrane i prvi je grijeh kojega se treba kloniti. Poslanicima je od svih stvari prvo bilo naredeno da pozivaju u tevhid, a prvo šta im je bilo zabranjeno, prije svih zabrana, bio je širk. Šaljući Mu'aza u Jemen, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je oporučio:

¹ Hadis bilježi Buharija (6/58) i Muslim (1/230, 232).

»Narod kojem dolaziš jesu sljedbenici Knjige, pa neka prvo u šta ćeš ih pozvati bude da obožavaju samo jednog boga, Allaha Uzvišenog. Pa, kada to spoznaju i prihvate, onda ih obavijesti da im je Allah propisao pet namaza u toku dana i noći.«

Ovaj učenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ribî' b. Amir, radijallahu anhu, iznosi, u prostoj formi, poruku svih daija (pozivača u islam), iz svih vremena i sa svih prostora, slijedećim riječima: »Allah nas je poslao da onoga koga On hoće izvedemo iz robovanja ljudima u obožavanje Allaha, iz tjeskobe dunjaluka u njegovu prostranost i iz tiranije svih ideologija u pravednost islama.«

Sura *Ihlas*, koja vrijedi trećinu Kur'ana, sadržava jednu vrstu tevhida, tevhid Allahovih lijepih imena i svojstava savršenstva. Isto tako, i Ajetul-kursija, koja je najvredniji ajet u Allahovoj Knjizi, sadrži sam opis Gospodara, subhanehu ve te'ala. **Tako da svako pozivanje koje ne vodi računa o pitanju tevhida, ne odgaja omladinu njime i ne napaja ih ispravnom akidom, predstavlja put kojem nisu pozivali poslanici.**

Dijeljenje vjere na ljusku i srž, od strane nekih ljudi, je vrlo ružno. Još ružnije od toga jeste smatranje da su pitanja akide i pridavanje pažnje tome nebitne stvari, s kojima se takvi ophode s neodgovornošću i površnošću.

Ovim je, ukratko, predstavljen stepen važnosti tevhida i odgoja na principima islamaskog vjerovanja. Ne treba shvatiti da je jedini cilj tevhida u ovom izlaganju dokazivanje postojanja jednog Stvoritelja, kao što su to smatrali mu'tezile, ili da tevhid prestavlja panteizam i utjelovljenje, kao što vjeruju nastrane sekte sufija. Pod tevhidom smatramo ono čemu nas je podučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Toga su se pridržavali ispravni prethodnici ovoga ummeta, Allah neka je zadovoljan s njima. Spoznati jednog Boga, suština je ovoga znanja u okviru onoga čemu nas je sam Allah, azze ve dželle, podučio o Njemu, te Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Poznavanje tevhida najčasnija je nauka. Cijena neke nauke vrednuje se onim što proučava.

Nauka tevhida je nauka o vjerovanju, a vjerovanje ima značenje imana. Dalje, iman je ubjedljivo vjerovanje bez imalo sumnje ili neopredijeljenosti.²

Shvatanje imana ili akide sačinjava šest načela: Vjerovanje u Allaha, u Njegove meleke, u Allahove Knjige, u Poslanike, u Sudnji dan, te da sve – bilo dobro, bilo

² Radi pojašnjenja, spomenut ćemo definiciju imana kod ehli-sunneta vel-džema'ata, koju bilježi imam Ibn-Kudame el-Makdisi (umro 620. h.g.) u svom djelu *Lum'atul-'itikad*. Ta definicija glasi: "Iman je izgovaranje jezikom, rad djelima i ubjeđenje (spoznaja) srcem." Oko ove definicije postoji jedinstveni stav kod Selefus-saliha (ispravnih generacija). U poglavlju "Stvaranje ljudskih djela" imam El-Buhari kaže: "Susreo sam se sa hiljadu učenjaka, i svi su govorili: 'Iman je govor i djelo.'"

Nasuprot govoru ehli-sunneta, sekta murdžija za iman kaže da on obuhvata samo spoznaju i znanje. Oni u definiciju imana ne ubrajaju ništa više osim navedenih pojmova. Zato (po njima), ko bude spoznao Allaha i znao za Njega – on je vjernik potpunog imana. Njihov stav je spomenuo Ibnu-Betta u svojoj knjizi *El-Ibenetul-kubra*, a i drugi. Nakon što je spomenuo njihov pravac, Ebul-Hasan el-Ešari je konstatirao da iz njihovog govora proističe da je i Iblis vjernik zbog toga što on zna za Allaha. Isto tako, stiče se dojam da su i Faraon, poglavari plemena Kurejš, Ebu-Talib i ostali bili vjernici zbog toga što su posjedovali znanje i spoznaju o Uzvišenom Allahu. (Pogledaj: uvaženi šejh Ali b. Khudajr el-Khudajr, *Komentar Lu'matul-'itikad*, str. 46. – nap. prev.)

zlo – biva sa Njegovim određenjem. Allah, azze ve dželle, je sa ovih šest načela poslao svoga vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i sve ostale poslanike prije njega. Kaže Uzvišeni: **»On vam propisuje u vjeri isto ono što je naredio Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!«** (Eš-Šura, 13.)

Ibn-Kajjim, Allah mu se smilovao, kaže: »Tevhid je prvi poziv poslanika, prva stanica na putu, prvo sa čime treba započeti svoj život onaj koji se uputi ka Allahu Uzvišenom.«³

Dr. Enes Kerzon kaže: »Zbog toga je osnovna tema u Časnom Kur'anu tevhid. Kur'anski ajeti su kroz dug period bili objavljeni u Meki El-Mukerremi da bi ovu akidu usadili u srca. Inadžijama i protivnicima bili su odgovor za ono zbog čega su zalutali od istine. Allah ih je primorao na priznanje u koje su bili potajno ubjedeni, priznanje da je Tvorac samo Allah, subhanehu ve te'ala. Donio im je dokaz protiv njih, o nužnosti obožavanja samo Njega jednog i pokoravanja Njemu. Objelodanio je slabost njihovih izmišljenih božanstava, tj. da ona ne posjeduju ni zlo ni korist. Blagodati koje čovjeka okružuju samo su od Allaha, neka je slavljen. On kaže: **»'O ljudi, budite u ibadetu Gospodaru svome, onome Koji je stvorio vas, a i one prije vas, da biste bili bogobožzni!' 'Koji vam je Zemlju učinio posteljom, a Nebo zdanjem, i Koji s Neba spušta kišu i s njom izvodi plodove, opskrbu vašu. Zato ne činite druge Allahu ravnim – a vi znate!«** (El-Bekare, 21-22.)

Ajeti Kur'anil-kerima prepuni su odgovora sljedbenicima Knjige koji Allahu pripisaše dijete, kao i drugim vrstama bezbožnika i politeista. Iznio im je dokaz kojeg ne mogu poreći – poput divnog Allahovog stvaranja, savršenstva u svemiru i nepostojanja poremećenosti u njemu. Kaže Uzvišeni: **»Da Zemljom i nebesima upravljaju drugi bogovi, a ne Allah, poremetili bi se. I zato, neka je Uzvišen Allah, Gospodar Arša, od onoga što Mu pripisuju!«**

I kaže, neka je slavljen On: **"Allah nije uzeo Sebi sina, s Njim nema drugog boga! Inače, svaki bi bog, s onim što je stvorio – radio što bi htio, i jedan drugog bi pobjeđivao. Uzvišen neka je Allah, Koji je daleko od onoga što oni iznose.** (El-Mu'minun, 91.)

Ono što je najupečatljivije na što se kur'anski ajeti osvrću prilikom učvrćivanja tevhide jeste buđenje čiste čovječije vjere (fitre) po kojoj ga je Allah stvorio. Ukoliko mu se uprlja fitra i zamrača srce, čovjek će skrenuti s Pravog puta i prizivati neovisnost u odnosu na sopstvenog Stvoritelja. Međutim, kada ga spopadnu nedaće i iskušenja i kada bude potpuno siguran u svoju propast priklonit će se jedino Allahu i Njemu se iskreno okrenuti, upućujući mu molbu. Obznanit će svoju nemoć i poniznost pred Stvoriteljem, subhanehu ve te'ala. Čudno li je kako se čovjek ubrzo nakon toga vraća zabludi i udaljavanja od svog Gospodara, pogotovo nakon nestanka opasnosti.

Kaže Uzvišeni: **»On vam omogućava da kopnom i morem putujete, pa kada ste u lađama i kada one uz blag povjetarac zaplove s putnicima, te se oni obraduju tome, naide silan vjetar i valovi navale na njih sa svih strana, i oni se uvjere da će nastradati, iskreno se mole Allahu: 'Ako nas iz ovoga izbaviš, sigurno ćemo biti zahvalni!' A kada ih On izbavi, oni odjednom, bez ikakva osnova, čine**

³ Medaridžus-salikin, 3/433

nered na Zemlji! O ljudi, nepravda koju činite da biste u životu na ovom svijetu uživali – samo vama šteti. Nama ćete se poslije vratiti i Mi ćemo vas o onom što ste radili obavijestiti.« (Junus, 22.-23.)

Abdullah Nasih el-Ulvan kaže: »Važnost imanskog odgoja kod odgajatelja, kod očeva i majki, ima itekakav značaj i važnost. Sama po sebi, ona je izvor plemenitih osobina i podsticatelj na usavršavanje. Naravno, ona je osnovni temelj za ulazak djeteta u okrilje imana i islama. Bez ove vrste odgoja dijete neće uspostaviti svoj osjećaj za odgovornost, niti osobinu povjerenja; ono neće poznavati svoju svrhu, izgraditi sebe na principima ljudske dobrote, neće raditi za najbolji primjer niti najveličanstveniji cilj. Naprotiv, živjet će hajvanskim životom: jedina briga će mu biti da se najede, zadovolji svoje strasti i da juri za njima i uživanjem, da se sastaje sa lošim drugovima i nevaljalim osobama... Tada postaje dio nevjerničke skupine i nemoralnog, zabludjelog društva za koje je Allah u Svojoj Knjizi rekao: **»A oni koji ne vjeruju – koji se naslađuju i žderu kao što stoka ždere – njihovo će prebivalište Vatra biti!«** (Muhammed, 12.)

Ocu ili odgajatelju je dužnost da iskoristi svaku pruženu priliku da pokaže djetetu dokaze o Allahovom postojanju, pritom koristeći smjernice koje učvršćuju iman i geste pomoću kojih jača akidu. Ovakav način iskorišćavanja prilika u imanskim savjetima način je prvog odgajatelja, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno nastojao da omladinu usmjeri ka onom što će im povećati stepen i urezati vjerovanje i ubjeđenje duboko u njihovim dušama. Ovo su neki metodi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u usmjeravanju.

Imam Tirmizi od Ibn-Abbasa prenosi da je rekao: »Bio sam jednog dana iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mi reče: 'O dječče, podučit ću te riječima: *'Allaha čuvaj da bi i On tebe čuvao. Allaha čuvaj da bi ga našao pred sobom. Kada tražiš – traži od Allaha, a kada ti treba pomoć, moli je od Allaha. Znaj, kada bi se cijeli svijet okupio da ti korist pribave, pomogli bi ti samo onoliko koliko ti je Allah propisao. Isto tako, kada bi se okupili da ti naškode, naškodili bi ti samo onoliko koliko je Allah odredio. Pera su podignuta i listovi su se osušili.'*«⁴ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čistio bi srca ashaba i njihova djela od jasnog i od skrivenog širka. Odgajao ih je čistim tevhidom. Učio ih je osobinama njihovog Gospodara koji ih je stvorio i opskrbio. Tako su časni ashabi postali dio ummeta najboljih duša, najvećeg znanja i s najmanjom brigom prema dunjalučkim čarima.

Slijedeći primjeri iz životopisa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnit će ovaj uzvišeni odgoj, koji je namijenjen ovoj cijenjenoj zajednici.

Od Ebu-Vakida el-Lejsija se prenosi da je rekao: »Izašli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prema Hunejnu. U to vrijeme smo tek bili prigrlili islam, a mušrici su imali drvo kod kojeg su provodili svoje vrijeme. Na njega su kačili svoje oružje, a zvali su ga Zatu Envat. Kada smo prošli pored toga drveta, rekli smo: 'Allahov Poslaniče, učini i ti nama (drvo poput) Zatu Envat, kao što ga i oni imaju.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: *'Allahu ekber, to su staze! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život, rekli ste kao što su Izraelćani rekli Musau, alejhis-selam: »'Napravi i ti nama boga kao što i oni*

⁴ Terbijetul-evlad fil-islam. Hadis bilježi imam Ahmed.

imaju bogove!'« (El-E'Araf, 138.) *Sigurno ćete prolaziti onim putovima kojima su prolazili oni prije vas.* '«⁵

Od Zejd b. Halida, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: »Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio nas je pri sabah-namazu na Hudejbiji. Te noći padala je kiša. Nakon što je klanjao, okrenuo se ljudima i rekao: 'Znate li šta je rekao vaš Gospodar?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', rekoše ashabi. 'Kazao vam je', odgovori im Poslanik: – 'Neki Moji robovi osvanuli su kao vjernici, a drugi kao nevjernici. Što se tiče onog koji je rekao: 'Kiša nas je obasula Allahovom dobrotom i milošću', takav je vjernik u Mene, a nevjernik je u zvijezdu. A što se tiče onog koji je rekao: 'Kiša je pala zbog te i te zvijezde', takav je nevjernik u Mene, a vjernik u zvijezdu.'«⁶

Imam Buhari u svom *Sahihu* na sličnu temu bilježi od Ebu-Bešira el-Ensarije, radijallahu anhu, da je bio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na nekom od njegovih putovanja pa je Allahov Poslanik, kada je poslao izaslanika s naredbom: »Neka nipošto na vratu neke deve ne ostane nijedna ogrlica od žice – ili je rekao samo: ogrlica – a da ne bude raskinuta!«⁷

Od Ukbe b. Amira se, u direktnoj formi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi: »Ko okači hamajliju na sebe, Allah mu neće ispuniti namjeru (s kojom ju je stavio), a ko okači školjku da bi ga sačuvala od uroka, Allah mu neće dati smiraja.«⁸

Vezano za ovo poglavlje, imam Muslim bilježi hadis od Alije, radijallahu anhu, gdje kaže: »Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, četiri stvari: 'Allah je prokleo onog ko proklinje svoje roditelje; prokleo je i onog ko zakolje u ime nekog pored Allaha; prokleo je i onog ko štiti i brani novotara (u vjeri); Allah je prokleo i onog ko promjeni međe (granice, ograde) na posjedima.'«⁹

Neke supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenijele su od njega da je rekao: »Ko ode vračaru da ga upita za neku stvar i povjeruje mu, neće mu biti primljen namaz četrdeset dana.«¹⁰

Zabranio je, također, skriveni širk riječima: »Ko se zakune nečim drugim pored Allaha, učinio je kufr ili širk!«¹¹

⁵ Hadis bilježi Tirmizi. Kaže da je hasan-sahih. Bilježi ga i imam Ahmed (5/218), Ibn Ebi-'Asim u Es-Sunne (76), Abdur-Rezzak (20763) i drugi. Šejh Albani ga smatra dobrim/hasen.

⁶ El-Buhari

⁷ El-Buhari

⁸ Imam Ahmed (4/154) i Hakim (4/216), u poglavlju "Et-Tibb". On kaže: »Ovaj hadis je ispravnoga seneda.« S tim se složio i Ez-Zehebi. Rečeno je da je od prenosilaca hadisa i Halid b. Ubejd el-Me'arifi, kojeg pouzdanim smatra samo Ibn-Hibban.

⁹ Hadis bilježi imam Muslim

¹⁰ Hadis bilježi imam Muslim

¹¹ Hadis bilježi Tirmizi

I licemjerstvo je jedan vid malog širka što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio. Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u direktnoj formi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi hadis-kudsij¹²: »Ja sam najnepotrebniji partneru. Ko bude uradio djelo radi Mene i u ime nekog drugog, napustit ću njega i njegovo djelo širka.«¹³

Ovim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatvorio sve puteve koji vode širku. Zabranio je gradnju džamija na mezarovima, zabranio je sve oblike sujevjerja, zabranio je da se kolje u ime Allaha na mjestima gdje se kolje i u nečije drugo ime, zabranio je pretjerano pohvaljivanje (kao što to čine kršćani s Isaom, alejhis-selam), zabranio je i crtanje stvorenja koja imaju dušu.

Ashabi su ovaj čisti tevhid naučili od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Te tevidu su, zatim, podučavali svakog ko je od njih tražio dobro i slijedio ih, kao što vidimo u primjeru Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, i njegove žene. Naime, kada je primijetio na njenoj ruci hamajliju, prekinuo je, govoreći: »Abdullahova porodica postala je neovisna od širka.«

Prenosi Veki' od Huzejfe el-Jemenija da je ušao kod bolesnika kako bi ga posjetio. Kada je dodirnuo njegovu mišicu, vidio je na njoj konac. Upita ga: »Šta je ovo?' 'Stvar koja će me izliječiti', reče mu. On mu je otkide i kaza: 'Da si umro s tim koncem, ne bih ti klanjao dženzazu!'«

Bilježi imam Muslim da je Ebu-Hurejre rekao: »Kazao mi je Alija: 'Hoćeš li da te podstaknem na ono na što je mene podstakao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'Da ne ostaviš ni jednu sliku, a da je ne išaraš, niti ijedan uzdignuti mezar, a da ga ne poravnaš.'«¹⁴

Briga za odgojem ljudi na ispravnoj akidi je obaveza svima onima koji se bave pozivanjem u vjerovanje u Allaha, azze ve dželle, te svima onima koji žele slavu islamu i muslimanima. Oni moraju ljude stalno upozoravati na djela širka koja ljudi čine, bilo teoretski ili praktično. Zbog toga što je to uputa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je na tome i odgajao svoje plemenite drugove. Svaka zajednica – koja se bavi islamskim pozivom, a ne vodi računa o pitanjima akide niti odgoju njenih sljedbenika na akidi časnih prethodnika, radijallahu anhum, nije na putu na kojem su bili poslanici, bez obzira kakve parole isticala. Ovo zbog toga što njihovi članovi ne uče ispravnu akidu.

Suprotno, neki među njima govore da je akida časnih prethodnika sigurnija a da je akida nasljednika pametnija i mudrija. Ovakav govor je neproduktivan i neispravan,

¹²Poslaničkih hadisa ima više vrsta. Oni mogu biti pripisani Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u direktnom obliku i to je hadis koji je općepoznat u hadiskoj terminologiji. Druga vrsta je da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi od Allaha, azze ve dželle, na način koji nije svojstven načinu prenošenja Kur'anil-Kerima. To znači da je hadis-kudsij ono što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao i pripisao Njegovom Gospodaru, azze ve dželle, a što nije dio Kur'ana. (V. Dr. Abdul-Kerim b. Abdullah el-Hudajr, *El-Hadisud-daif we hukmu ihtidžadzi bihi*, str. 19. – nap. prev.)

¹³ Hadis bilježi imam Muslim

¹⁴ Hadis navodi Muslim, poglavlje "El-Dženaiz" (7/36, 969); Tirmizi (4/269); En-Nesai (4/88, 89) i Ebu-Davud, poglavlje "El-Dženaiz" (3202).

makar ga rekao i učenjak. Jer, svaki govor koji je u suprotnosti s Kur'anom i sunnetom, od zid njime udari. Akida ispravnih prethodnika je ispravnija, mudrija i pametnija. Zato je obaveza svim pripadnicima ummeta da vjeruju kao što je vjerovao selef, radijallahu anhum. Tako Uzvišeni veli: **»Pa, ako oni budu vjerovali u ono u što vi vjerujete, na Pravom su putu;«** (El-Bekare 137.)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *»Obaveza vam je pridržavati se moga sunneta i sunneta upućenih, čestitih halifa koji će vladati poslije mene. Kutnjacima se za sunnet uhvatite.«*

Sunnet je ono na čemu nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio, njegov govor, djelo i ono u što je vjerovao. Također, stvarnost ummeta upućuje na to da je prva generacija bila čista i sačuvana od novotarija, pogrešnih vjerovanja i lažnih stremljenja. Tako u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra, Omera i Osmana, nije bilo ni govora o bilo kakvim novim idejama u vjerovanju, one su se pojavile tek pri kraju generacije časnih ashaba, radijallahu anhum. Zatim su se novotarije počele dijeliti na više njih i neke sekte u više ostalih. Postavlja se pitanje: Kako onda da se kaže da je akida ispravnih generacija ispravnija, a akida nasljednika mudrija i pametnija?! Neka je slavljen Allah, ovo je očita i ogromna izmišljotina.

Pored navedenog dā se zaključiti da je obaveza odgajateljima da podstiču učenike na izgradnju osjećaja za svim značenjima akide i buđenja ljubavi spram njene ljepote, kako bi akida ostavila traga u njihovim dušama, životima i stvarnosti.

Kada se musliman odgoji na priznavanju Allahu, azze ve dželle, Njegovih svojstava sluha i vida, tada će on osjećati da ga Allah vidi i posmatra, da zna njegove tajne i došaptavanja. Mušrici su s hlabrošču činili grijeh prema Allahu, azze ve dželle; oni su u njihovim očima bili mali, jer su smatrali da ih Allah, azze ve dželle, ne vidi ukoliko ih budu radili potajno.

Od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: *»Oko Kabe su se okupila tri čovjeka: dva iz plemena Kurejš i jedan iz plemena Sekif, ili je bilo obratno; srca su im bila pusta i bez rezona, a stomaci pretrpani salom. Reče jedan od njih: 'Mislite li da Allah čuje ono što kažemo?' 'Ako glasno pričamo – čuje nas, a ako naš govor utišamo, neće nas čuti', odgovori mu drugi. Treći reče: 'Ako nas čuje kada glasno govorimo, pa čuje i kada tajno govorimo.' Tada je Allah objavio: **»Vi se niste krili da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile, već zato što ste mislili da Allah neće saznati mnogo štošta što ste radili.«** (Fussilet, 22.)«*

Prof. Abdullah Nasih el-Ulvan kaže: *»Ka posebnom obliku odgoja i nadgledanja usmjerio je prvi odgajatelj ovoga ummeta, sallallahu alejhi ve sellem, govorom koji je uputio Džibrilu, alejhis-salam, kada ga je Džibril upitao o dobročinstvu (ihsanu): 'Allaha obožavaj kao da ga vidiš, jer iako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi.'«*

Već je i Kur'anil-kerim uputio na taj oblik odgoja: **»A ako te šejtan pokuša na zlo navesti, ti potraži utočište u Allaha, On uistinu sve čuje i zna!' Oni koji se Allaha boje, čim ih dodirne šejtanska sablazan, sjete se, i odjednom dođu sebi.»** (El-E'Araf, 200-201.)

Ovaj vid u navikavanju i podučavanju bila je svakodnevica ispravnih generacija u navikavanju njihove djece i odgajanju.

U ovu vrstu odgoja spada i navikavanje mladih na pridržavanje jutarnjeg i večernjeg zikra, zbog toga što će se u njihovim dušama usaditi najplemenitija značenja

vjerovanja i Allahovog nadzora, najvrednija svojstva pozitivnog ahlaka. Tako da su od svih zikrova, poput onih koji se uče prije spavanja, najbolji oni koje je Vjereovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio u odgajanju, pogotovo zikrovi i dove koje su navedene u vjerodostojnim (sahih) predajama.

Imam Buhari navodi u svom *Sahihu*, od 'Ubade b. es-Samita da je Vjereovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: »*Ko se noću probudi pa kaže: 'La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku velehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir. El-hamdu lillahi ve subhanallahi, ve la ilahe illallahu vallahu ekber, ve la havle ve la kuvvete illa billah', a zatim kaže: 'Moj Gospodaru, oprosti mi!', ili zamoli Allaha za nešto drugo, bit će mu udovoljeno. A ako se abdesti i klanja namaz, bit će mu primljen.*«

Ibnu-Bettal¹⁵ kaže: »Allah je obećao riječima Njegovog Vjereovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, onome ko se probudi noću i jezikom izgovori riječi, potvrđujući jednoću njegovog Gospodara i prizna Njegovo carstvo i zahvali se na Njegovim blagodatima, upućujući mu hvalu zbog njih, uzdigne Ga iznad onoga što Mu ne dolikuje, slaveći Ga i veličajući, odavajući Mu poniznost i potpunu predaju Njemu, sa nemoći za bilo čim osim uz Njegovu pomoć – ako Ga zamoli, udovoljit će mu, a ako klanja, bit će mu primljen namaz. Onaj do koga stigne ovaj hadis treba da iskoristi njegovu dobrotu, radi po njemu i očisti svoj nijet prema svom Gospdaru, slavljen i uzvišen neka je On.«

Ebu-Abdullah el-Ferberi, jedan od prenosilaca Buharijeve zbirke hadisa, kaže: »Ovaj sam zikr izgovorio svojim jezikom nakon što sam se iznenada probudio, pa sam opet zaspao. Zatim mi je došla jedna osoba i proučila ajet: »**I napućeni su da govore lijepe riječi.**« (El-Hadždž, 24.)«

Preveo s arapskog: Ahmed b. Nail Dedagić

¹⁵ Jedan od tumača Buharijinog Sahiha (nap. prev.)